moga

SCIENCE & ARTS

48/2023

MATS BRANDT:

NYINDUSTRIALISERING

EN KICKSTART FÖR TILLVÄXTEN

SID.4

HAMMAS-PROTEESIT
20 v. alalla
Erikoishammas-teknikolta
- uudet kokoproteesit
- tiivistys ja korjaus jopa odottaessa!
- hammasproteesien tarkastus ilmaiseksi!
- takuutyö

Soita ja varaa aikasi!

ALUEEN HAMMAS

VAASA 312 1233
Kauppapuistikko 20B

LAIHIA 477 0744
Kauppatie 5

MAALAHTI 347 8080
Köpingsvägen

Skogsrenen är välanpassad till vinterns snö och köld, här en praktfull sarv före hornfällningen.

VINTERN
DEN LÅNGA ÅRSTIDEN

Av de fyra årstiderna är vintern den längsta, fyra månader lång, ibland längre än så när det vill sig illa. I år ser den ut att bli extra lång, om den rådande väderlekstypen håller i sig med minusgrader, snö på marken och tillfrysande vatten. Men den riktiga vintern kan vi inte lita på i dessa tider med klimatförändringarna som helt plötsligt kan jaga vintern på flykten, när ett långvarigt lågtryck kommer farande söderifrån med plusgrader och regn som får snön att smälta och markerna att mörkna.

En våt och mörk vinter vill vi inte ha. Det är för dystert, när dagsljuset annars också är snålt tilltaget. Ett dagsljus som krymper allt mera fram till vintersolståndet några dagar före julafton. Sedan lättar det till all lycka, när årshjulet sakta men säkert börjar rulla uppåt mot ljusare tider. I slutet av januari är det värsta mörkret förbi än en gång. Då vaknar man ur midvinterstillheten och börjar med iver se fram emot allt längre och ljusare dagar.

Där jag sitter i skrivkammaren och skriver, har jag en molngrå och vindstilla vinterdag under ständig uppsikt. Mesar och finkar flyger flitigt till och från fröautomaterna i trädgården. De hämtar sitt dagliga bröd ur automaterna och hugger också in på fettkorvarna emellanåt. Det gäller att äta mycket och lägga upp ett litet fettförråd som håller liv och värme i deras små kroppar under natten. Och så fylla på energiförråden följande dag, och så följande i en lång bana av vinterdagar tills mörkertiden är över och det är lättare att överleva och leva igen.

Till all lycka är marken snötäckt och lyser upp dagen, så som det skall vara när vinter råder. Utan snö blir vintermörkret tungt att bära. Det har vi upplevt flera gånger under senare år och håller tummarna för att snön får ligga kvar ett par månader minst.

Ibland får vi besök av några domherrar som lockas till trädgården, inte bara av mesarna och finkarna vid fröautomaterna. Fåglar drar alltid fåglar till sig. Där fåglarna samlas finns det föda att hämta, och så är det tryggare att vara många tillsammans med tanke på sparvhöken som även den dras till småfågelrika platser, naturligt nog, för att fånga sin dagliga föda.

De besökande domherrarna lockas lika mycket till trädgården av syrenbuskagen som av de andra fåglarna. I syrenerna finns det en hel del frökapslar kvar och de är begärliga för domherrarna som kan sitta långa stunder i syrenerna under stillsamt fröätande. De kommer till trädgården redan i september månad, när hösten ännu är solig och mild. Efter att par dagar i syrenerna försvinner domherrarna för att återkomma nästa vecka eller först veckan därpå. De strövar omkring i ett stort område och låter inte sig bindas till en och samma plats som finkarna och mesarna.

Domherren är specialiserad på frön av olika slag och frön finns det gott om i markerna under hela hösten. Råkar det finns skrumpna rönnbär kvar i enstaka rönnar, efter trastarnas och sidensvansarnas höstliga plundringståg, kan domherrarna sitta dagen lång och knapra i sig frön ur de skrumpna rönnbären. Något intresse av själva bären har de inte. Det är fröna som är den viktiga födan.

Domherrarnas besök i trädgården ser vi alltid fram emot med glädje. Den glädjen delar vi säkert med många andra som matar småfåglarna under vintern. Domherren har sedan länge varit en symbol för vintern, inte minst med tanke på att domherren under andra årstider mera sällan besöker våra trädgårdar. Och när den gör det blir den mera sällan upptäckt, så stillsamt och försynt uppträder den. Men i den vintriga trädgården lyser de rödbröstade domherrarna fram som sköna färgbloss, medan domherrehonorna i sina mera anspråkslösa fjäderdräkter inte fångar vår blick.

Betraktar man en domherrehona närmare upptäcker man snart vilken utsökt vacker färg honan har. Hon är färgad i sammetsmjuka lilabrungrå nyanser och äger en skönhet som kan överträffa hanens färgprakt vid närmare beskådande. Nästan alltid får man se de båda könen tillsammans, eftersom domherren lever i livslånga parförhållanden. De följs åt året om, så finns det en eller ett par praktfulla domherrar i trädgården, får man snart syn på honorna också.

Den långa vintern är en tuff årstid för många djur, inte minst för de övervintrande småfåglarna som lever utan några marginaler. Där vi matar småfåglarna i våra trädgårdar klarar de vintern utan större förluster. Vinterfågelmatningen har de facto gynnat en del av de övervintrande arterna: blåmesar, talgoxar, pilfinkar och grönfinkar, och även gulsparvar bara man regelbundet strör ut havre på snön åt gulsparvarna.

Ute i vintriga marker kan man ströva omkring i de korta dagarna utan att få se mer än en hackspett och ett par talltitor, med god tur även några orrar som sitter och plockar i sig knoppar i någon björk. Kontrasten till fågellivet hemma på gården är stor och berättar hur fågelfattig vintern är. Men har man tur kan man få uppleva häpnadsväckande kontraster under sina strövtåg.

Det har jag varit med om vid några tillfällen i marker där skogsrenen finns. Skogsrenen är extremt välanpassad till vintriga förhållanden. Den har långa ben som underlättar framkomsten i snö och en tjock och varm päls som ger en bra värmeisolering mot kölden. Dessutom lever den på renlav under vinterhalvåret och håller till i karg tallskog där det brukar finnas gott om renlav. Även älgen med sina långa ben och tjocka vinterpäls är anpassad till vintriga förhållanden, och klarar sig gott på en diet av unga tallkvistar och dito lövträdsskott. Älg och skogsren tävlar inte om samma föda utan håller till i olika biotoper.

Snön är vinterns främsta skapelse för den lyser upp markerna och de korta dagarna.

Vintern är fyra månader lång, ibland längre än så om vintern börjar redan i november.

Att skogsrenen klarar sig genom vintern utan större besvär blir man övertygad om, när man någon vinterdag har tillfälle att spana in den i markerna. Det är bara de magra tjurarna eller sarvarna, som gett allt under höstens brunst, som brukar dö bort under vintern. De har inga fettförråd kvar att leva på under vintern, allt har gått åt under brunsten, medan renkorna eller vajorna plus kalvar och ungdjur har sina fettförråd i behåll. Dessutom tappar sarvarna sina horn efter avslutad brunst och hamnar lägst på rangskalan i en flock renar, där vajorna med sina kvarsittande horn behåller sin ställning.

Men den häpnadsväckande kontrasten då, den som man kan få uppleva under milda vinterdagar. Ja, den kontrasten står vintermyggorna för. Bäst man spanar in en skogsren i skydd av några tallar, upptäcker man några vintermyggor som obesvärade av vinterförhållandena flyger omkring eller landar på snön på mörka, långa ben. Det är förunderligt att det finns myggor som så helt anpassat sig till vintern och har sin mest aktiva flygsäsong just under vintern. Under dagar med köld är vintermyggorna inaktiva, men under milda dagar med temperaturen kring noll flyger de ledigt omkring i skogen.

Vintermyggornas långa ben höjer dem en bit ovanom snön där temperaturen är lite högre än på snöytan. Dessutom är vintermyggorna mörka och absorberar solljusets värmande ultravioletta strålar, även under mulna dagar, och kan på det sättet höja sin kroppstemperatur. Vintermyggorna visar, tillsammans med ett fåtal andra vinteraktiva insekter och spindlar, att även vintern är en levande årstid.

Den högbenta och mörka vintermyggan visar att även vintern är en levande årstid.

TEXT OCH FOTO:
HANS HÄSTBACKA

Den färggranna domherren är en välkommen vintergäst hemma på gården.

Mats Brandt

NYINDUSTRI-ALISERING

EN KICKSTART FÖR TILLVÄXTEN

Runt om världen gör industrialiseringen comeback trots svagare konjunkturer. På sikt leder industrialiseringen till ökad produktivitet och tillväxt. Den digitala och den gröna tvillingomställningen blir grogrund för en industri i omvandling. Geopolitiken och uppdelningen mellan handelsblocken har lett till behov av en starkare strategisk autonomi i Europa.

Drömmen om Europa som det mest konkurrenskraftiga området i världen har inte infriats de senaste tjugo åren. Många regioner har hamnat i stagnation eller långsam tillväxt. Områden med en stark industriell bas tenderar ha bättre förutsättningar. Den investeringsvåg som riktas till Finland kan bli hävstången som tar tillväxten till en ny nivå. Det gäller särskilt Österbotten, som har det starkaste förädlingsvärdet för tillverkande industri och en av landets högsta nivåer på näringslivets satsningar i forskning och utveckling.

UUSTEOLLIS-TUMISESTA

KASVU-URALLE

Euroopan parlamentin vaalit vievät uusille urille. Nimekkäitä politiikan ja talouden taitajia on valjastettu EU:n tulevaisuusselvityksiin. Enrico Lettan selvitys sisämarkkinoiden tulevaisuudesta on vaikean yhtälön edessä: halutaan yhtenäisempi Eurooppa, joka jatkaa yhteistyötä EU:n ulkopuolisen maailman kanssa, mutta riippumattomana. Sisämarkkinat eivät saa hajota ja haitallisesta valtiontukikilvasta on päästävä eroon. EU:n laajeneminen on myös hoidettava hallitusti. Mario Draghi taas selvittää kilpailukyvyn kehittämistä sekä ilmaston ja teollisuuspolitiikan haasteisiin vastaamista. On todennäköistä, että hän esittää EU:n päätöksenteon uudistamista ja yhteistyön syventämistä.

Käytännön haasteita ei kuitenkaan ratkaista Brysselin päässä, vaan erilaistuvat alueet ovat uusien mahdollisuuksien edessä. Uusteollistumisen strategiat toteutetaan yrityksissä eri puolilla Eurooppaa. Se, miten unionissa pystytään nivomaan strategiset tavoitteet monitasoisesti, alueiden resursseja optimaalisesti hyödyntäen, on avainkysymys yhteenkuuluvuudelle. Uudessa teollistuvassa Pohjolassa vastuut ja mahdollisuudet ovat omissa käsissämme.

Bock's
MAKE GOOD!

16.12
KLO 11-16

Yhteystiedot sekä paikkavaraukset:
Bock's Corner Brewery, Vaasa
www.bockscornerbrewery.com
Ira Mikkonen, +358 50 505 3507
ira.mikkonen@bcv.fi

CHRISTMAS HAY MARKET

Ruuan raaka-aineita – käsitöitä – leivonnaisia - joululahjoja!
Paljon paikallisia tuottajia ja pienyrittäjiä

TOM BLOM SAVUSTAMASSA LOHTA!
KVARKEN FISK PAIKALLA KALAAUTOLLAAN!
KRÅKSKOGBAGAREN LÄMPIMILLÄ HILLOPOSSUILLA!
ZIP PARK WAFFLE STATION LÄMPIMILLÄ VOHVELEILLA!
PIKKU AASI NUKKETEATTERI LAPSILLE OHJELMAA!
BYPIAS SHOP OPEN 10-16
BOCK'S JOULUINEN MARKKINALOUNAS KLO 11-16, 19 €
KAUPPA AVOINNA KLO 11-18. MYÖS KAUPASSA LAAJA VALIKOIMA LÄHITUOTETTUJA HERKKUJA JA KÄSITÖITÄ!

Muista! Ota oma suosikkimukisi mukaan – täytämme sen lämpimällä juomalla!
Muista ottaa mukaan käteistä!

HAYMARKET 11.11.

Tunnelmallinen markkinapäivä täynnä lähituottettuja ruokatarvikkeita ja käsitöitä! Yli 40 paikallista myyjää!
Stämningfylld marknad med närproducerade matråvaror och hantverk. Över 40 lokala producenter och försäljare!
Tervetuloa uudelleen! Välkommen åter!

1-2. Nina Nabb, villatuotteet - ylleprodukter. 3. Fire Fries, sytytyspalat - tändbitar. 4. Kodialin Vihannekset - Kodials Grönsaker. 5. Kaj Nordkvist, ulkokoristeet - utedekorationer. 6. Viola Back, kurpitsat ja käsityöt - pumpor och hantverk. 7. Kvarken Fisk kalaauto - fiskbil. 8. Skärgårdens Skatter, juomat ja hillot - safter och sylter. 9. Feniks Childrens Theatre ostallistuivat pantomiimi teatterilla ja työpajalla - Feniks barnteater deltog med pantomim teater och en workshop. 10. Joulupukki löysi perille markkinoille! Julbocken hittade fram till marknaden! 11. Viola Back leivonnaisilla ja käsitöillä- med bakverk och hantverk.

Fenixin taiteellinen johtaja/ "Fenix" konstnärliga ledare Natalia Kublitskaya.
Näyttelijäkaarti /skådespelartrupp: Gleb, Sasha, Arina, Vlada, Yasya, Sandra, Alesha.

TERABITIN INTERNET JA TEKOÄLY

Verkkoyhteyksien nopeus kasvaa edelleen. Lähestymme määrätietoisesti nykyisten tekniikoiden teoreettisia maksiminopeuksia, eli 10 Gbs valokuidulla ja 20 gigabittiä sekunnissa 5G:llä. Seuraava iso askel on 6G, jonka teoreettinen maksiminopeus on 1 terabitti sekunnissa. Tämä nopeus mahdollistaisi esimerkiksi siirtää yhdessä sekunnissa 250,000 (12MP) valokuvaa, 500 tuntia teräväpiirtovideota tai 6,5 miljoonaa asiakirjasivua.

Yhteyksien lisäksi toinen tekijä, joka muuttaa isosti internetiä ja digitaalisia kokemuksia on tietysti tekoäly. Tekoälyn integraatio internetiin on jo nyt muuttanut digitaalista maisemaa.

Tekoälykielimallien ansiosta hakutuloksista tulee tarkempia ja personoidumpia. Avainsanojen lisäksi ne käsittävät myös kyselyjen taustalla olevan tarkoituksen, toimittaen sisältöä, joka vastaa paremmin käyttäjien tarpeita. Ominaisuus on jo kaikkien saatavilla, esim. ChatGPT:ssä ja Bingissä.
Tekoälytyökalut tuottavat kirjoitettua sisältöä, kuvia ja videoita, joita ei usein enää erota ihmisten luomasta sisällöstä. Tämä teknologia ei ainoastaan avusta sisällöntuottajia, vaan myös mahdollistaa dynaamisemmat ja vuorovaikutteisemmat web-kokemukset. Luovan (generatiivisen) tekoälyn sisältöjen tuottaminen tulee koko ajan halvemmaksi ja nopeammaksi.
Verkkosivustot ja sovellukset käyttävät tekoälyä käytettävyyden ja saavutettavuuden parantamiseen. Tekoäly muuttaa myös verkkoshoppailua personoiduilla suosituksilla, virtuaalisilla sovituksilla ja asiakaspalvelua tarjoavilla chatboteilla.
Joidenkin arvioiden mukaan tekoäly ymmärtää käyttäytymistämme paremmin kuin me itse vuoteen 2025 mennessä. Tämä osaltaan mullistaa sen, miten me olemme vuorovaikutuksessa internetin tai erilaisten ohjelmien ja sovellusten kanssa. Verkkosivustot ja sovellukset voivat ennustaa, mitä käyttäjä haluaa tehdä seuraavaksi, parantaen käyttökokemusta merkittävästi. On jopa esitetty, että luova tekoäly voi tehdä tulevaisuudessa kaiken digitaalisen sisällön - appeista peleihin - automaattisesti pyynnöstäsi. Tämä kuulostaa uskomattomalta, mutta on eräs mahdollinen kehityssuunta.
Joka tapauksessa uskomaton nopeus yhdistettynä tekoälyn jatkuvaan kehittymiseen tulee muokkaamaan onlinekokemuksiamme syvällisesti ja mahdollisesti odottamattomilla tavoilla.

SINGER BERNINA
EVA brother PFAFF
JUKI Husqvarna VIKING
Myynti ja huolto
Försäljning och service
HALONEN
Tammipiha-Ekgården
045 6566 659
www.halonen.com

BOCK'S JOULUMAA

BOCK'S CORNER BREWERY
VAASA • VASA

JOULULOUNAS

15-22.12. KLO 11-15.00

ALKURUOAT:

Leipävalikoima ja merisuolavoita L
Yrttistä vihersalaattia ja talon salaattikastiketta M/G
Talon perunasalaatti L/G
Tervalla maustettua punajuurta & vuohenjuustoa,
paahdettua mantelia l/G ja punajuurikermaa L/G
Waldorffin salaattia talon tapaan M/G
Etikkapikkelöityjä kurkkua M/G
Kokonaisia katkarapuja M/G
Savusiika- katkarapuskagen L/G & saaristolaisleipää L
Glögisilliä M/G
Keitettyä perunaa M/G
Konjakkisilakkaa M/G
Kananmunan puolikkaat kaviartilla L/G
Raippaluodossa savustettua lohta M/G ja tyrnicream L/G
Napolin salami M,G
Paahdettua joulukinkkua ja talon sinppia M/G
Piparjuurella ryhditettyä paahtopaistia
ja mustaherukkahyytelö M/G

PÄÄRUOAT:

Kanelisiirappipaahdettua possun niskaa&
konjakkipippurikastike L/G
Jokirapukermassa haudutettua lohta L/G
Lanttulaatikkoa L/G
Porkkanalaatikkoa L/G
Yrttikermaperunaa L/G

Panimomestarin suositus: TALVIOLUT

JÄLKIRUOAT:

Juustoja G, viikunahillokketta M,G
ja piparkakkuja L
Jouluinen porkkanakakku &
glögi-juustocream G,L
Portviinillä maustettua
luumukiisseliä M,G
ja kermavaahtoa L/G
Suklaakonvehteja G
Wasa kahvi&tee

42 €

ANNE.SUOMALAINEN@BOCKSCORNERBREWERY.COM
0503777000

2023 JOULULAHJAT

PAIKALLISESTI VALMISTETUT JOULULAHJAT YRITYKSILLE – PERHEELLE – YSTÄVILLE!V

TASTING PACK
4 VAPAAVALINNAISTA JUOMAA LAHJAPAKKAUKSESSA.
10 - 18 €

CHRISTMAS TASTING BOX - OLUEEN YSTÄVÄLLE!
SIS. 12 BOCK'S ALKOHOLIJUOMAA:11 OLUTTA JA YKSI GLÖGI 38,70 €

PAIKALLISESTI TUOTETUT JOULULAHJAT KAUNIISTI PAKATTUNA!

MINI-PACK
VAPAAPVALINTAINEN SISÄLTÖ SELLOFAANIPUSSISSA RUSETILLA.ALK. 10 €

MIDI-PACK
VAPAAPVALINTAINEN SISÄLTÖ PYÖREÄPOHJAISELLA SELLOFAANIPUSSILLA JA RUSETILLA. ALK. 15 €

LAHJAT KOREISSA

6-PACK, 12-PACK, 24-PACK, 6-PACK KAHVALLA.

GLÖGI 12,50€
TÄYDELLINEN KYLMILLE TALVIPÄIVILLE!

JOULUJUOMA 2 €
TÄYDELLINEN HIILIHAPOLLINEN ALKOHOLITON JUOMA JOULUPÖYTÄÄN!

JOULUKAHVI 6,50 €
VASTAPAAHDETTUA JOULUKAHVIA JOULUPÖYTÄÄNNE!

COLLECTORS PACK

ICED BEERS 49,70 €
SIS. EISWEISSE 500 ML, EISBOCK 500 ML, JUNIPER EISWEIZENBOCK 500 ML

BARREL AGED BEERS 42,80 €
SIS. TYNNYRIKYPSYTETTY DOPPELBOCK 750 ML JA KATAJAVEHNÄPUKKI 750 ML

TYNNYRI JOULUTERVEISILLÄ!
44,90 €
5 L VAPAAVALINNAISELLA OLUEELLA. ENNAKKOVARATTAVISSA, TAI PAIKAN PÄÄLLÄ VALITTAVISSA OLEMASSA OLEVASTA VALIKOIMASTA.

KAIKKI KOTIKOKKAILUUN BOCK'S KYLÄKAUPASTA!/ ALLT ÅT HEMMAKOCKEN FRÅN BOCK'S BYABUTIK!
KAIKKI LÄHITUOTETTUA!/ ALLT NÄRPRODUCERAT!
#SUPPORTYOURLOCAL

AVOINNA TI-LA 12-18/ ÖPPET TI-LÖ 12-18

YHTEYSTIEDOT / KONTAKTUPPGIFTER:
IRA.MIKKONEN@BCV.FI, 050-5053507

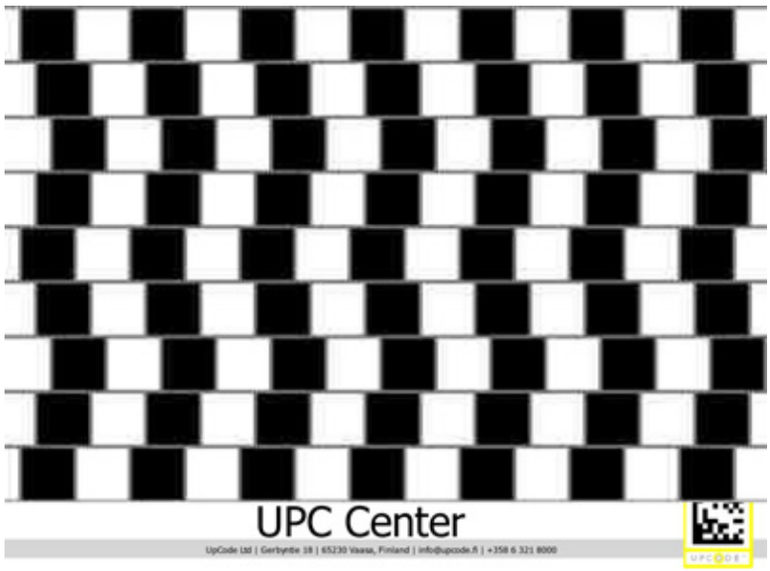

Bilden illustrerar hur vi mänskor "ser" världen som den i verkligheten inte är. Bondförnuft är bra men räcker inte till för att förstå verkligheten. På bilden ser alla linjer ut att svänga . I själva verket är dom horisontella linjerna helt raka. Titta på bilden från sidan! Ideologi, religion, partiprogram, teori etc skapar ibland en helhetsbild som inte berättar "linjernas verklighet", och därför inte bör tillampas i praktiken i konkreta fall. Pragmatism, facts och substans behövs för att veta hur verkligheten egentligen är. Det är ett av AI:ns stora bidrag. Andra liknande förvridna uppfattningar representerar s.k. Penrose triangeln i bilden

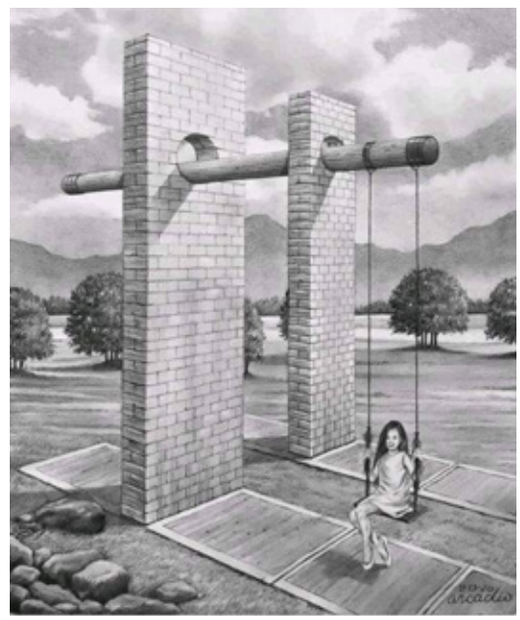

NYHETER:

1

Förr tävlade Sovjetunionen och USA om vem som är bäst i rymdteknologi. Nu har underrättelseväsendet i USA uttryckt sina farhågor att Kina kör förbi USA i rymdteknologi . Bara Kina har kapacitet att ensam upprätthålla en permanent rymdstation, som nu är permanent bemannad. Varningen gäller nu också att Kina kanske kommer först med en permanent bemannad station på månen.

2

Oxfam har gjort beräkningar som tyder på att mänskor med över 128.000 eur i årsinkomst är dom stora nerskräparna av livsbetingelserna på jorden. Dom kanske är grundorsaken till att 1,3 miljoner dör i världen. Samtidigt påminner Oxfam om att den rikaste 1 % av befolkningen skräpar ner mer än 66% av dom fattigaste i världen.

3

Oroväckande uppgifter börjar hagla angående produktiviteten i Europa och USA. Affärstidningen Forbes 14.11 skriver att produktiviteten sjunkit de senaste åren även innan övergången till distansjobb. Därefter har den sjunkit ytterligare . Nu börjar också undersökningar påvisa en enorma produktivitets sänkande effekt förorsakad av spelindustrin. Ungdomar spelar och orkar inte koncentrera sig i skolan, Spelen är beroendeframkallande och oftast våldsamma. Även vuxna spelar. Enorm ekonomisk framgång för några få bolag med en katastrofal kostnad för samhället. Påminner om drogmissbruk och alkoholism. Dessutom har tech industrin förkärlek till konsumentapplikationer av typ Facebook, Instagram, Twitter osv. De här innovationerna leder till att folk på jobbet, i skolan tom. under umgänge med sina barn är frånvarande. Cirka 1 timme per skift går till improduktivt "lekande" som dessutom betalas av arbetsgivaren eller skolväsendet.

KEMIKAALIT

SYYTÄ TIETÄÄ JA YMMÄRTÄÄ

Muoveissa käytetään kymmeniä tuhansia eri kemikaaleja, joiden yhteisvaikutus on lähes mahdotonta selvittää. Hyvin vartteenotettavia selvityksiä on tehty esimerkiksi PFAS yhdisteistä, joita löytyy pakkauksissa, teflonpannuissa ym. Ne on yhdistetty mm miesten spermanlaadun heikkenemiseen Euroopassa jopa 50%.

Nyt löytyy ”kiellettyjä” kemikaaleja – siis yli suositusrajan – ihan tavallisissa suomalaisissa karkeissa. Jäätelörasioiden uudelleenkäyttö on syytä rajoittaa oikeisiin kertakäyttöastialle soveltuviin tehtäviin – ei esim kuumennettavaksi. Muovin kierrätyksessä syntyy poikkeuksellisen paljon vaarallisia määriä kemiallisia yhdisteitä joista on äärimmäisen vaikea pysyä erossa uusiokäytössä – tutkijoiden mukaan pelleteissä esiintyy 13.000 erilaista ei käyttöön tutkittuja kemikaaleja. Afrikkaan työnnetään Euroopasta valtavia määria jätemuovia ja siellä valmistetaan pellettäjä joista sitten valmistetaan halpoja leluja ja osia.

Tärkeää on myös muistaa että vaatteet sisältävät materiaaleja joissa keinomateriaalit ovat kasvamassa päin. Ei enää villaa ja puuvillaa vaan keinokuidut. Kengät, housut, paidat, puvut, myssyt, hanskat jne aikaansaavat paitsi kemiallisten yhdisteidän kuorman myös ns mikromuoviongelman. Vaattteiden pesun yhteydessä vapautuu micromuovia. Ihmisen viime vuosikymmenien aikana tuottamaa micromuovia esiintyy kaikissa vesistöissä ja jopa juomavedessä nykyään. Vain vesi johon sadevesi ei ole päässyt vaikuttamaan on näiltä osin puhdas. Micromuovi pääsee jopa sydämeen ja aivoihin soluttautumaan...

Joka tapauksessa on syytä vähentää ja varoa keinotekoisen kemian käyttämän yhdisteet koska ihmisen kroppa ja toiminta ei ole oppinut niitä estämään tai varomaan. Esimerkiksi ihmisen ihon päällä on sekä vahakerros että mikrobikerros joka estää haitallisia bakteereja ja viruksia pääsemään vapaasti ihon alle. Pesemällä liian usein nämä tarpeelliset bakteerikannat pienenevät ja vahakerros poistuu. Nyt nämä luonnonaikaansaamat estot eivät löydy kropassa kemikaaleja vastaan. Siis vain viisi uutta vaatekappaletta (sisältää siis kaikki kappaleet- suksimonoja myöten) per vuosi !

digialbum

Julkaisemme viikoittain lukijoiden kuvia digialbumissa. Voit osallistua sähköpostitse, lähettämällä kuvasi sekä nimesi osoitteeseen mega@upc.fi

Vi publicerar varenda vecka våra läsares bilder i digialbumet. Du kan delta via e-post. Skicka in bilden till mega@upc.fi med namn och ort.

Linda Dahlvik. "Abborrön den 19.10."

Kari Kaihovirta. "Pakkaspäivä villan rantaa 18.11.023."

Erkki Huhtala.

Cristina Mattsson, Vasa. "Fängelsestranden."

Boris Berts. "En vacker vinterdag på Värlax 18.11.2023, och -5 grader."

Heikki Hongisto. "Talvi tekee tuloaan."

Leena Minkkinen.
"Kasvihuone teki ihmeitä 10vuotiaalle kiinanruusulle."

Christian Nylund, Vasa. "Rejält fast i isen.
Bilden är tagen invid Skräddargrund i Vasa."

Matti Hietala, Vaasa. "Marraskuinen
auringonlasku 20.11.2023."

Toimitus / Ilmoitukset / Redaktion / Annonser:
Dzina Maiseichyk, 050 452 7007, mega@upc.fi - www.megamedia.fi
Avustajat / Medarbetare: Juha Rantala, Hans Hästbacka
Luo kampanjan – myös mobiilisti. Kampanjlösningar – även mobila.
Ilmoitushinta tekstissä 1,70 Eur/pmm + alv. Annons i text 1,70 Eur/spmm + mvs.
Mediamyynti / Mediaförsäljning: mega@upc.fi
Mediakortti / Mediakort: www.megamedia.fi

Kustannus / Utgivare:
UPC media
COMMUNICATION CENTER

Paino / Tryck:
UPC print
COMMUNICATION CENTER

observateur

Auringonlasku 18.11.2023.
Matti Hietala, Vaasa

Ensilumi yllätti!
Anna-Marja Pensas, Helsingby.

Fin vinterdag 18.11 här i Vasa.
Christian Nylund, Vasa.

Ota kuva ja kommentoi lyhyesti – max noin 100 merkkiä – tapahtumaa, treffiä, luontokokemusta, rakennelmaa, ilmiötä, rakennusta, esinettä, tosiasiaa, - jotain jolla kuva voi saada osallisuutta aikaan. ”Bloggaa” ja kehitä Pohjanmaata!

Lähetä kuva ja teksti sähköpostitse osoitteeseen mega@upc.fi, merkitse aiheeksi ”Observateur”. Jokaista julkaistua kuvaa kohden, kerääntyy 1 piste joka vastaa 1 euroa.

Kun on kerännyt 10 pistettä, saa 10 euron arvoisen lahjakortin Bocks'in kyläkauppaan.

Ta en bild och kommentera kort – max 100 tecken – en händelse, ett evenemang, en naturupplevelse, en konstruktion, ett fenomen, ett föremål, ett faktum, - något som med en bild kanske får engagemang till stånd. ”Blogga” fram Österbotten!

Sänd bilden och texten per mejl till mega@upc.fi märkt "Observateur".

För varje publicerat bidrag genereras 1 poäng vilket motsvarar 1 euro. När 10 poäng samlats, får man ett presentkort värt 10 euro till Bock's byabutik.

Ensi jää pilvilammella.
Markus Korpi.

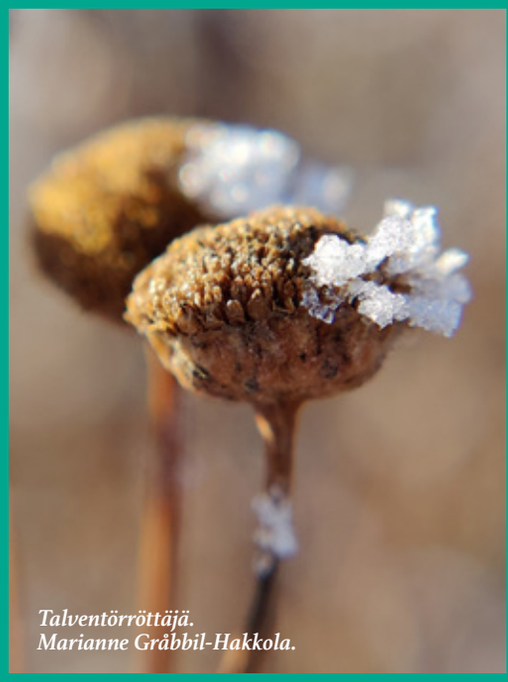

Talventörröttäjä.
Marianne Gråbbil-Hakkola.

sudoku

nonogram

JAPANSKT BILDKRYSS JAPANILAINEN RISTIKKO

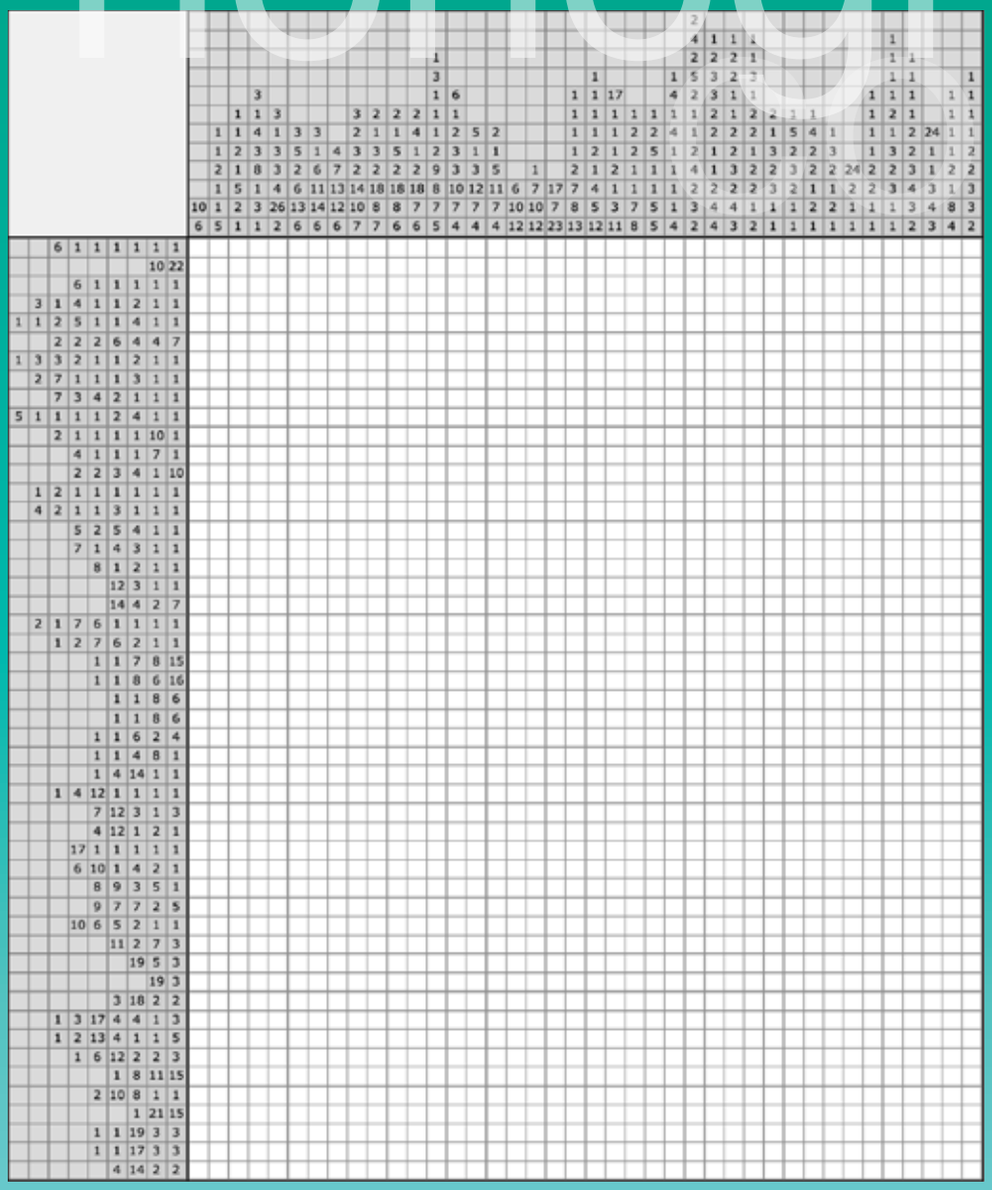

SUDOKU

#1

	1			7				
8		6				7	1	2
							8	4
		4	6					7
5	6		7		8		2	9
3					9	5		
7	2							
6	4	5				1		8
				8			7	

#2

	7		3		9			8
3					2	1		
1	2							
	5					2	7	4
6			7		5			9
7	1	2					5	
							8	1
		3	1					5
8			5		6		4	

#3

6				5				
7		9						3
		5		7	3		1	4
				1				7
1		8	6	3	7	5		9
9				8				
8	9		1	2		4		
4						7		5
				9				2

ZITZ

BAZI&MAZI

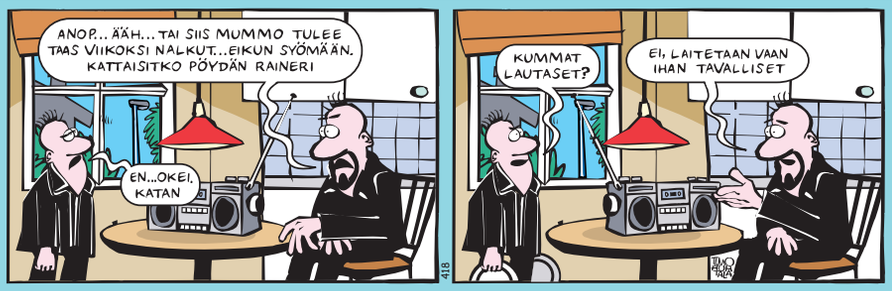

NONOGRAM RATKAISU / LÖSNING

v 46

RATKAISU / LÖSNING

#1

4	1	2	8	7	6	9	5	3
8	5	6	4	9	3	7	1	2
9	7	3	1	5	2	6	8	4
2	9	4	6	1	5	8	3	7
5	6	1	7	3	8	4	2	9
3	8	7	2	4	9	5	6	1
7	2	8	9	6	1	3	4	5
6	4	5	3	2	7	1	9	8
1	3	9	5	8	4	2	7	6

#2

4	7	6	3	1	9	5	2	8
3	8	5	4	6	2	1	9	7
1	2	9	8	5	7	4	3	6
9	5	8	6	3	1	2	7	4
6	3	4	7	2	5	8	1	9
7	1	2	9	8	4	6	5	3
5	6	7	2	4	3	9	8	1
2	4	3	1	9	8	7	6	5
8	9	1	5	7	6	3	4	2

#3

6	3	4	2	5	1	9	7	8
7	1	9	8	4	6	2	5	3
2	8	5	9	7	3	6	1	4
3	5	2	4	1	9	8	6	7
1	4	8	6	3	7	5	2	9
9	7	6	5	8	2	3	4	1
8	9	7	1	2	5	4	3	6
4	2	1	3	6	8	7	9	5
5	6	3	7	9	4	1	8	2

Bock's
MAKE GOOD!

ADVENT
KALENDER - KALENTERI

TALVIOLUT - VINTERÖL

It is time for this years X-mas calendar! We have a coop with Kvarken Brewery and Keppo Bryggeri!
A few are in stock, but to be sure you get one preorder from: brewmaster@bockscorner-brewery.com

17 Bock's beers and 1 cider
4 Keppo beers
2 Kvarken beers
Price 84,90 (incl. 2,30 pantti)

Only available in our shop!

Cheers, welcome and see you at Bock's!